

[Bertel Dahlgaard.]

får øjet op for disse nye muligheder og begynder at indstille sig derpå. Det viser to ting: for det første, at betydelige dele af vort industrielle erhvervsliv har hygget sig under krigs- og krisetids restriktioner; de har ikke været underkastet nødvendighedens lov. For det andet, at det på mangfoldige områder i bedriftslivet er svært at overvinde gammel vane og konservatisme i produktionens tilrettelægning.

Vi står da utvivlsomt ved begyndelsen til en udvikling, hvor fremskridt på de her nævnte områder lidt efter lidt vil hæve produktiviteten. Foreløbig er det gået langsomt, og jeg påpegede i forgårs her i tinget, hvorledes der kan bebrejdes de offentlige myndigheder meget, fordi de er for passive overfor dette problem: gennem samarbejde mellem erhverv og statsledelse at fremme udviklingen. Man står her næsten på alle områder endnu på overvejelses stadium.

Men netop på dette punkt er der et særligt forhold af fundamental betydning, og det er dette forhold, der omhandles i det lovforslag, jeg her skal forelægge. Det er noget meget væsentligt at erindre, at det ikke er nok, at man får indsigt i og erkender alle de muligheder for produktionsfremskridt, som jeg har nævnt. Lige så vigtigt er det, at alle de menneskelige faktorer indenfor produktionslivet bliver menneskeligt og økonomisk interesseret i at udnytte disse muligheder. Det nytter for lidt, hvis det kun er bedrifternes ejere og ledere, der føler denne interesse, altså hvis arbejderen og funktionæren ikke er besjælet af den samme interesse eller måske endog modvirker den fulde udnyttelse af fremskridtet. Ingen kan benægte, at denne stærke fællesinteresse i det størst mulige produktionsresultat skorter det adskilligt på endnu på mange arbejdsområder. Mindst kan denne bebrejdelse vel rettes mod de små bedrifter, hvor der er en nær personlig tilknytning mellem ejer og medarbejder, og hvor medarbejderens stilling ofte kun er et gennemgangsled til selv at blive selvstændig erhvervsdrivende. Derfor berører det forslag, jeg her forelægger, også kun i ringe grad de små bedrifter. Det er i de større og de store bedrifter, nedarvede modsætningsforhold er bevaret, der virker hemmende på produktionen og dermed formindsker mulighederne for at nå frem til øget velstand for alle. Hvis denne stærke fællesinteresse kan vækkes til live overalt, ligger der altså her gemt en økonomisk og folkelig velstandsreserve, der venter på at blive nyttiggjort

til gavn for hele samfundet gennem en højere levestandard.

Men hvor finder vi nøglen, der lukker op til denne velstandsreserve? Kan det nytte blot at sige til arbejdsgiverne: I må anstrenge jer mere, det er jer, det alene beror på, at bedrifterne udnyttes på den mest rationelle måde. Man vil ofte få det svar, at her og der lader det sig ikke gøre, fordi det forudsætter en anden indstilling hos arbejderne, end der almindeligvis findes. Kan det nytte at sige til arbejderne: I må øge arbejdstempoet, det er en betingelse for, at alle kan opnå virkelig øget velstand. Man vil vist ofte få det svar: ja, det er meget godt med et sådant krav, men hvilken garanti har vi for, at vi får vor retmæssige andel af den øgede produktivitet? Ja, selv under akkordsystemet, hvis vi sætter vore præstationer op, betyder det måske en tendens til underkommende overenskomstforhandlinger at nedsætte akkordsatserne.

Her står da de tre parter, arbejdsgiveren, medarbejderen og samfundet. Alle tre parter er interesseret i at mobilisere denne velstandsreserve, som indeholdes i øget rationalitet og arbejdstempo. Alle ved, at her ligger den største kilde til øget velstand, men trylleordet, som skal få denne kilde til at springe, har hidtil ingen kunnet udtale, hverken arbejderne eller arbejdsgiverne eller samfundsreformatoren, fordi det ikke er nok med erkendelsen; den skal forenes med den samvirken mellem parterne indenfor den enkelte bedrift, der på en gang bæres frem af økonomisk solidaritet og god vilje.

Derfor var det faktisk et historisk øjeblik i vort produktionsliv den dag, samarbejdsudvalgene indenfor virksomhederne for et par år siden gennemførtes herhjemme — disse organer for rådgivning og oplysninger, som det hedder, disse udvalg, som i alle store bedrifter skal behandle alle spørgsmål om rationel drift og arbejdernes velfærd og modtage de oplysninger om virksomhedernes økonomi, som kan være af betydning for produktionsforhold og afsætningsforhold. Her skulle virkelig problemet om forbindelsen mellem præstationen i den enkelte bedrift og nationens velstand være rykket ind på livet af den enkelte. Samarbejdsudvalgene kommer jo faktisk med deres budskab til den enkelte og siger: den bedrift, du arbejder i, skal du medvirke til at gøre mere konkurrencedygtig, men så skal det også sikres, at du får din andel af fordelene derved.

Med samarbejdsudvalgene er springet